

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

23

października
niedziela
18:00

NFM, Sala Główna KGHM

Gloria in excelsis Deo: jubileusz 10-lecia WOB

Jarostaw Thiel – dyrygent
Magdalene Harer – sopran
Josephine Brüning – sopran
Benno Schachtner – alt
Dávid Szigetvári – tenor
Lisandro Abadie – bas
Dresdner Kammerchor
Cornelius Volke – przygotowanie chóru
Wrocławska Orkiestra Barokowa

G.Ph. Telemann

G.F. Händel

J.S. Bach

Program:

Georg Philipp Telemann (1681–1767) *Overture-Suite D-dur TWV 55:D18*: Overture, Air, Fanfare [12']

Georg Friedrich Händel (1685–1759) *Dixit Dominus HWV 232* [35']

I Dixit Dominus Domino meo

II Virgam virtutis

III Tecum principium

IV Juravit Dominus

V Tu es sacerdos

VI Dominus a dextris tuis

VII Judicabit in nationibus

VIII De torrente in via bibet

IX Gloria Patri

***

Johann Sebastian Bach (1685–1750) *Missa brevis g-moll BWV 235* [25']

I Kyrie eleison

II Gloria in excelsis

III Gratias agimus tibi

IV Domine Fili

V Qui tollis

VI Cum Sancto Spiritu

Gloria in excelsis Deo – kantata BWV 191 [15']

I Gloria in excelsis Deo

II Gloria Patri et Filio et Spiritui sancto

III Sicut erat in principio

Omówienie

Piotr Matwiejczuk

Georg Philipp Telemann, jeden z najplodniejszych kompozytorów w dziejach, nie odebrał nigdy wykształcenia muzycznego. Zacięty samouk porzucił studia prawnicze i został muzykiem wbrew woli rodziny. Warto pamiętać, że w swoich czasach stawiany był on na równi z Johannem Sebastianem Bachem, który zresztą poprosił go o trzymanie do chrztu jednego ze swych synów, Carla Philippa Emanuela. *Uwertura-Suita D-dur* Telemanna olśniewa barokowym blaskiem muzyki dworskiej: pompatyczny wstęp z bębnami i trąbkami, który kojarzy się z *Te Deum* Lully'ego, wkrótce ustępuje miejsca kunsztownej fudze kipiącej radością życia. Efektowne, wojskowe brzmienie trąbek powróci w *Fanfarze*, przywodząc na myśl inny, odległy, a przecież tak niedawno istniejący w Europie świat.

Wojenne echa odzywają się także w psalmie Georga Friedricha Händla *Dixit Dominus*. Dzieło, wraz z *Laudate pueri* tworzące *Psalmy łacińskie* i powstałe podczas pobytu kompozytora w Italii, jest najwcześniejszym zachowanym Händlowskim rękopisem. Kompozytor sięga tu do *Psalmu 110*, jednego z bardziej wojowniczych, co zostaje doskonale odmalowane w dramatycznej muzyce utworu. Dwudziestodwuletni Händel postępuje się mistrzowsko środkami, którymi zachwycał będzie publiczność przez następne dekady, środkami teatru muzycznego: tym ciekawsze jest, że kompozycja powstała w Rzymie w okresie, kiedy teatr operowy był tam całkowicie zakazany. Jak pisał Romain Rolland, „aż do 1709 r., to znaczy podczas całego pobytu Händla we Włoszech, nie było w Rzymie przedstawień operowych. Natomiast muzyka religijna i kameralna osiągnęły pełnię rozwoju. Händel – podczas tych pierwszych miesięcy – studiował muzykę religijną Rzymu i usiłował pisać podobną [...]. Uzyskał wstęp do salonów rzymskich dzięki listom polecającym, jakie otrzymał od Medyceuszów”. Zagorzały luteranin Händel zaskarbił sobie również taskę trzech kardynałów oraz dawał cieszące się szalonym powodzeniem koncerty organowe w kościele świętego Jana na Lateranie.

Dixit Dominus prawdopodobnie powstał pod patronatem kardynała Carlo Colonna na uroczystość Najświętszej Marii Panny z Góry Karmel, czyli Matki Bożej Szkaplerznej (16 lipca) i po raz pierwszy został wykonany tego właśnie dnia 1707 r. w rzymskim kościele Santa Maria di Monte Santo (Matki Bożej z Góry Karmel), jednej z dwóch bliźniaczych świątyń znajdujących się przy Piazza del Popolo. Warto pamiętać, że współtwórcą tego kościoła był Gianlorenzo Bernini. Geniusz barokowej rzeźby stworzył odpowiednią zaiste oprawę do wybrzmienia zmysłowej, dramatycznej i, w najlepszym znaczeniu tego słowa, dekoracyjnej muzyki Händla. Tekst psalmu zdaje się idealnie pasować do daru schlebającego wpływowej kardynalskiej rodzinie Colonnów: „Panuj wśród nieprzyjaciół swoich! / Lud twój chętnie pójdzie za tobą / W świętej ozdobie, / Gdy wystawisz wojsko swoje; / Młódź twoje zrodzi ci się / Jak zorza z rosy porannej. / Przysiągł Pan i nie pożałuje: / Tyś kapłanem na wieki według porządku Melchizedeka”. Młody Händel udowodnił już swoje mistrzostwo w opanowaniu sztuki kontrapunktu podczas terminowania muzycznego w północnych Niemczech; podczas włoskich peregrinacji wzbogaca swój kompozytorski warsztat żywiołem melodyjności oraz soczystymi, w stylu Arcangela Corellego, partiami instrumentalnymi. Energiczny styl włoskich concerti dominuje od pierwszych taktów psalmu: już otwierające słowa chóru „*Dixit Dominus Domino meo*” („Rzekł Pan do Pana mego”) są niczym gwałtowne pchnięcia miecza przeszywającego zwycięsko pierś wroga. Mistrzostwo dramatyczne Händla sięga wyżyn w chórze „*Judicabit in nationibus*” („Będzie sądził narody, pobije wielu, roztrzaska głowy jak ziemia szeroka”). Bóg w psalmie Dawidowym, mściwy Bóg Izraela, niczym nie różni się w ujęciu Händla od gromowładnego Zeusa czy innych greckich bogów z barokowych oper: jest pogańską, jaśniejącą zwycięskim blaskiem i, niczym Mojżesz Michała Anioła, nade wszystko piękną oraz bardzo ludzką istotą.

Dziela Johanna Sebastiana Bacha tworzone ku chwale Boga są często, trochę na siłę, przeciwstawiane muzyce Händla, dla którego tak ważny

był przepych doczesności. Jednak również lipski kantor musiał nierzadko naginać treść duchową swoich utworów do potrzeb zamawiającego. Cztery krótkie msze zwane *missae breves* albo mszami luteranскими, do których należy *Msza g-moll*, napisane zostały przez Bacha pospiesznie po uzyskaniu tytułu nadwornego kompozytora króla polskiego Augusta III Sasa. Aby schlebić katolickiemu władcy, ich twórca prawie w całości zaplanował je jako parodie kantat religijnych; każda msza składa się z tylko dwóch części: *Kyrie* i *Gloria*. Wykorzystywanie materii muzycznej z wcześniej powstałych dzieł było wówczas praktyką nagminną i zupełnie zwyczajną. Albert Schweitzer ma jednak Bachowi za złe taką niedbałość: „Ponieważ spieszył się z tą przesyłką, nie tracił czasu na tworzenie nowych dzieł, lecz zestawiał owe msze [...] przeważnie z kantat. Parodie te są powierzchowne i częściowo nawet pozbawione sensu. Bachowi nic to na przykład nie przeszkadzało, że podkłada w *Mszy g-moll* tekst *Gloria* pod posępną muzykę pierwszego chóru kantaty *Alles nur nach Gottes Willen* [...]. Przy nowym opracowaniu kompozytor nie troszczy się zgoła o znaczenie swojej muzyki. Dotacza do instrumentalnego akompaniamentu stały chór i każe śpiewać »*Gloria in excelsis*« do motywu tumultu. W szeregu parodii nie zwraca nawet uwagi na sensowną prozodję”. Wyznania Alberta Schweitzera wywołują wzruszenie: jakże ten wielki uczonec i wspaniały człowiek był zaangażowany emocjonalnie w badanie istoty dzieła Bacha! Z jakim żalem, wyrzutem wręcz, oskarża lipskiego kantora o brak troski o „znaczenie muzyki”! Schweitzerowi można tylko pozazdrościć nie tylko umiejętności wnikliwego analizowania twórczości Bacha, lecz także głębokiej znajomości zasad barokowej retoryki, która pozwalała mu na takie „strofowanie” Johanna Sebastiana.

Łaciński tekst oraz „pożyczoną” z innych dzieł muzykę usłyszymy też w kantacie *Gloria in excelsis Deo*, przeznaczonej, jak nietrudno się domyślić, na Boże Narodzenie. „Chwała na wysokościach Bogu, / a na ziemi pokój ludziom, / w których ma upodobanie” – śpiewają aniołowie w Ewangelii według

świętego Łukasza, u Bacha na melodię przejętą praktycznie bez zmian z *Mszy h-moll*. Jakże pochrzepiająca jest myśl, że nawet wybrańcy bogów niekiedy nie mają czasu.

Jarostaw Thiel, fot. Łukasz Rajchert

Jarostaw Thiel

Absolwent poznańskiej Szkoły Talentów. Studiował wiolonczelę na akademiach muzycznych w Poznaniu i Łodzi. Od 1997 r. w swojej działalności artystycznej skupia się przede wszystkim na problematyce historycznych praktyk wykonawczych. Uczestniczył w kursach mistrzowskich w Dresdner Akademie für Alte Musik prowadzonych przez Ch. Kyranides i podjął studia dyplomowe na Universität der Künste w Berlinie w klasie wiolonczeli barokowej Ph. Carrai i M. Möllenbecka (dyplom z wyróżnieniem). Współpracował z najważniejszymi polskimi zespołami muzyki dawnej. Od 2000 r. jest pierwszym wiolonczelistą Dresdner Barockorchester oraz członkiem prowadzonej przez L. Cummingsa Festspiel Orchester Göttingen. Współpracuje również z innymi czołowymi niemieckimi zespołami, takimi jak Cantus Cölln, Akademie für Alte Musik Berlin czy Lautten Compagny. Występuje regularnie jako solista i kameralista – w tej roli gościł na wielu polskich i międzynarodowych festiwalach muzyki dawnej. Prowadzi klasę wiolonczeli barokowej na Akademii Muzycznej w Poznaniu i podczas Energia Varmita Musica w Lidzbarku Warmińskim. W 2006 r. został zaproszony do współpracy z Wrocławską Orkiestrą Barokową jako jej dyrektor artystyczny. Niebawem zostanie wydana nagrana z K. Drogosz płytą Jarostawa Thiela zawierająca *Sonaty wiolonczelowe Beethovena*.

Josephine Brüning, fot. André Hinderlich

Magdalene Harer

Absolwentka klasy śpiewu S. Ritterbusch w Hochschule für Musik w Detmold (2010). W 2015 r. ukończyła Hochschule für Musik, Theater und Medien w Hanowerze. Od wielu lat cieszy się dużą popularnością zarówno jako wykonawczyni repertuaru koncertowego, jak i oratoryjnego. W kręgu zainteresowań artystki znajduje się także praca w zespołach – koncertuje z takimi grupami, jak m.in. Collegium Vocale Gent, Ensemble Polyharmonique, Huelgas Ensemble i RIAS-Kammerchor. Ponadto jest członkinią Cantus Cölln, w ramach którego współpracuje ściśle z K. Junghänellem. Śpiewaczka występowała w Europie, Izraelu i Stanach Zjednoczonych. Koncertowała z takimi zespołami, jak Concerto Köln, Hannoversche Hofkapelle, Göttinger Barockorchester, Ensemble La Festa Musicale, Barockorchester L'Arco, Lautten Compagny, Ensemble Schirokko, Nordwestdeutsche Philharmonie, Göttinger Symphonieorchester, Neue Philharmonie Westfalen, Neue Düsseldorfer Hofmusik oraz Münchener Kammerorchester.

Josephine Brüning

Jako dziecko kształciła się w zakresie tańca i gry na fortepianie, a mając 17 lat rozpoczęła naukę śpiewu. Od 2009 r. studiuje w Hochschule für Musik „Carl Maria von Weber“ w Dreźnie śpiew oraz pedagogikę muzyczną u C. Schmidt-Krahmer. Ponadto pobiera lekcje u O. Bära i B. Schwarz. Artystka występowała w Teatrze w Chemnitz oraz w dreźnieńskiej operetce, gdzie brała udział w takich przedstawieniach, jak *Czarodziejski flet*, *Wesoła wdówka* czy *Sprzedana naręczona*. Obok działalności solistycznej sopranistka koncertuje jako członkini następujących zespołów: Chor der Landesbühnen Sachsen, Sächsisches Vocalensemble, A-cappella-Ensemble „Voice it“ i Dresdner Kammerchor.

Benno Schachtner

Studiował muzykę kościelną w Hochschule für Musik Detmold, a następnie w Schola Cantorum Basiliensis. Jest pierwszym kontratenorem w historii prestiżowego Międzynarodowego Konkursu Bachowskiego w Lipsku, któremu przyznano tytuł „Bachpreisträger” oraz nagrodę orkiestry. W 2010 r. otrzymał tytuł Najlepszego Młodego Śpiewaka Nadrenii Północnej-Westfalii. Regularnie współpracuje z R. Jacobsem i występuje podczas Festiwalu Händlowskiego w Halle. W sezonie 2011/12 Schachtner zadebiutował w Deutsche Staatsoper Berlin w *Rappresentazione di Anima, et di Corpo* Cavalieriego i w Staatstheater Braunschweig w oratorium *Saul Händla*. W ostatnim czasie wystąpił w bachowskiej *Pasji wg św. Jana* w Mediolanie i Turynie, w *Il primo omicidio* Scarlattiego na festiwalu w Poczdamie i w koncertach z Akademie für Alte Musik Berlin. W Kanadzie zadebiutował w Toronto w *Oratorium na Boże Narodzenie* Bacha, a w Stanach Zjednoczonych swój debiut miał w Seattle, gdzie wykonywał *Mesjasza Händla*. Wśród jego dokonaniań warto wymienić album *Water Music* z Capella de la Torre, trasę koncertową z Helsinki Baroque Orchestra i R. Jacobsem oraz rolę Anioła/Chtopca w szwajcarskiej premierze *Written on Skin* G. Benjamina.

Magdalene Harer, fot. Bjoern Kommerell

Dávid Szigetvári

Studiował na Uniwersytecie Muzycznym w Budapeszcie. Otrzymał nagrodę specjalną na I Konkursie im. A. Cestiego w kategorii Opera Barokowa w Innsbrucku w 2010 r., a w 2012 r. był triumfatorom 18. Międzynarodowego Konkursu im. J.S. Bacha w Lipsku. Artysta od wielu lat współpracuje z budapesztańską Orfeo Chamber Orchestra, Savaria Chamber Orchestra oraz belgijskim zespołem Scherzi Musicali. Ponadto występuje z Budapest Festival Orchestra, Ensemble Vox Luminis oraz Lautten Compagny. Występował podczas festiwalu Schleswig-Holstein, Musikfestspiele Sanssouci (Poczdum), Tage Alte Musik (Herne), Bachtage (Würzburg), Bachfest (Lipsk), Festwochen der Alten Musik (Innsbruck), koncertował także w Londynie, Paryżu, Rotterdamie, Wiedniu, Lizbonie i New Delhi. W Operze Państwowej w Budapeszcie śpiewał w inscenizowanej produkcji *Pasji wg św. Mateusza*, występował jako Ferrando w *Cosi fan tutte* Mozarta, jako Sellem w *Życie rozpustnika* Strawińskiego oraz jako Aquilio w *Farnace* Vivaldiego.

Lisandro Abadie

Urodził się w Buenos Aires w Argentynie, gdzie pierwszych lekcji śpiewu udzielił mu S. Pelacani. Ukończył śpiew w Schola Cantorum Basiliensis, gdzie studiował pod kierunkiem E. Tubb oraz w Musikhochschule w Lucernie w klasie P. Brechbühlera. Zdobył nagrodę Edwin Fischer Gedenkpreis w 2006 r., a także jedną z nagród finałowych Handel Singing Competition 2008. Śpiewa pod dyktando takich dyrygentów, jak W. Christie, F. Agudin, L. Cummings, Ch. Rousset, H. Niquet, A. Rooley, V. Luks, P. Agnew, D. Bostock i wielu innych. Współpracował z zespołami: Les Arts Florissants, Collegium 1704, Orkiestra Wieku Oświecenia, Les Talens Lyriques, Le Poème Harmonique, Il Complesso Barocco, La Risonanza. Regularnie występuje z pianistą i kompozytorem P. Suitsem. Najważniejsze wydarzenia roku 2016 to *Pasja wg św. Mateusza* – tournée z A. Speringiem, trasa koncertowa po Europie i Stanach Zjednoczonych z Les Arts Florissants – wykonania i nagrania *Airs sérieux et à boire*, koncerty ze S. Sempé, udział

w nowej operze *Romulus* A. Pflügera pod dyktando F. Agudina, tournée z Collegium 1704, nowe nagrania CD. W 2017 r. artysta zaśpiewa w dwóch nowych produkcjach: *Arsildzie* Vivaldiego pod batutą V. Luksa i *Alcione* Marais pod kierunkiem J. Savalla.

Dresdner Kammerchor

Dresdner Kammerchor jest jednym z czołowych niemieckich chórów. Od założenia w 1985 r. przez H.-Ch. Rademanna utrzymuje mocną pozycję na niemieckiej i europejskiej estradzie muzycznej. Liczne inicjatywy, takie jak pierwsze nagranie kompletu dzieł H. Schütza (realizowane w latach 2011–2017), a także ciągłe zainteresowanie badaniem i promowaniem muzycznego dziedzictwa centralnych Niemiec sprawiają, że chór ten ma wpływ na kształtowanie tożsamości swojego regionu, a na arenie międzynarodowej jest ambasadorem Drezna i Saksonii. We współpracy z Dresdner Barockorchester i innymi partnerami zespół dokonał ponownego odkrycia, wykonania i nagrania wielu utworów. Nagrania dzieł Schütza, Hassego, Heinricha oraz Zelenki zostały uhonorowane licznymi nagrodami, w tym Nagrodą Niemieckiej Krytyki Muzycznej. Innym polem zainteresowań zespołu jest repertuar klasyczny i romantyczny, a także utwory a cappella takich kompozytorów, jak M. Reger, A. Schnittke, E. Krenek, O. Messiaen i H. Berliński. Chór prezentuje także muzykę nowoczesną i współczesną, co znajduje odbicie w licznych prawykonaniach oraz dokonywanych przez Chór zamówieniach nowych utworów. W 2009 r. H.-Ch. Rademann i Dresdner Kammerchor zainicjowali Dresden Chorwerkstatt für Neue Musik. Zespół otrzymał Nagrodę Muzyczną E. von Siemens za wkład w muzykę współczesną. Dresdner Kammerchor współpracuje z takimi dyrygentami, jak R. Jacobs, sir R. Norrington, Á. Fischer, R. Ticciati, H. Blomstedt, R. Chailly oraz orkiestrami: Sächsische Staatskapelle Dresden, Orkiestrą Gewandhaus w Lipsku, Orkiestrą Wieku Oświecenia, Concerto Köln i Akademie für Alte Musik Berlin. W ostatnim czasie występował z H.-Ch. Rademannem, Ch. Thielemannem, R. Goebellem, V. Luksem, S. Parkmanem i J. van Immerselem. Chór występuje gościnnie

---

podczas festiwalu oraz w salach koncertowych w całej Europie, a także w Indiach, na Tajwanie, w Meksyku i Ameryce Południowej.

Skład Wrocławskiej Orkiestry Barokowej:

I skrzypce

Zbigniew Pilch (koncertmistrz), Mikołaj Zgółka,
Ewa Chmielewska, Ludmiła Piestrak, Paweł
Stawarski, Radostaw Kamieniarz

II skrzypce

Adam Pastuszka, Violetta Szopa-Tomczyk,
Małgorzata Malke, Dominika Matecka,
Kamila Guz

altówki

Piotr Chrupek, Marcin Stefaniuk,
Michał Mazur, Anna Nowak-Pokrzywińska

wiolonczele

Bartosz Kokosza, Jakub Kościukiewicz,
Edyta Maksymczuk-Thiel

kontrabasy

Janusz Musiał, Stanisław Smołka

flety

Dóra Ombódi, Małgorzata Klisowska

oboje

Marek Niewiedział, Patrycja Leśnik

fagot

László Feriencsik

trąbki

Martin Sillaber, Thomas Steinbrucker,
Gerd Bachmann

kotły

Jarostaw Kopeć

lutnia

Stanisław Gojny

klawesyn

Aleksandra Rupocińska

organy

Marcin Szelest

PEŁNE BIOGRAMY ARTYSTÓW:

www.nfm.wroclaw.pl/repertuar/biogramy

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia, współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Partner:

Sponsor złoty:

